Sjóvinnubankin fíggjar granskingarætlan í 2 ár

Sjóvinnubankin hevur avgjørt at stuðla eini granskingarætlan, ið bankin heldur fer at verða føroyska samfelagnum til nyttu. Til hesa verkætlan letur Sjóvinnubankin ein fíggjarligan stuðul upp á 500.000 krónur, sum í høvuðsheitunum er løn til granskara í eitt 2 ára skeið. Verkætlanin er sett upp í samstarvi við Fróðskaparsetur Føroya. Granskingarverkætlanin ber heitið **»Fiskerireguleringer i færøyske fiskerier«**.

Kandidaturin er havnarmaðurin Jens Helgi Toftum, føddur í 1961. Hann hevur royndir á fiskivinnuøkinum bæði sum fiskimaður og sum fiskivinnufrøðingur. Í árunum 1981-84 var hann fiskimaður burturav. Í 1990 tók hann kandidatprógv í fiskivinnufrøði við Norges Fiskerihøgskole, Tromsø universitet. Meðan hann las, starvaðist hann í summarfrítíð síni á Fiskirannsóknarstovuni. Kandidatuppgáva hansara við Tromsø universitet var *»EF og Færøyene – Forvaltning av fiskeressurser og utveksling av kvoter 1977-89.«*

Eftir lokna útbúgving hevur hann tikið fleiri skeið aftrat og hevur annars starvast við »Avdeling for Økonomi og Organisasjon« við Norges Fiskerihøgskole í sambandi við eina røð av granskingarverkætlanum, sum allar hava við fiskivinnu at gera. Hann hevur sostatt knýtt til eitt granskingarumhvørvi, sum er ført fyri at gera vart við seg á altjóða støði.

Granskingarverkætlanin, sum Jens Helgi Toftum nú fer undir við Sjóvinnubankastuðlinum, ber heitið »Fiskerireguleringer i færøyske fiskerier.« Hon er løgd upp sum ein doktaraverkætlan í fiskivinnufrøði við Tromsø Universitet í samstarvi við Fróðskaparsetur Føroya. Verkætlanin dregur saman um eitt granskingarøki, ið fleiri hava nortið við her á landi, uttan at nakar er farin undir tað av álvara. Jens Helgi Toftum heldur, at búskaparligar loysnir mugu eiga politiskan møguleika og hóska til samfelagsligu fyritreytirnar; soleiðis er ikki líkt til at verkætlan hansara endar í einari abstraktari viðgerð uttan ítøkiligt nyttuvirði.

Stýringin av fiskivinnuni gerst ein alsamt meira átrokandi samfelagsspurningur, har vit alt meira mugu leita út í heim fyri at finna loysnir. Nýggj svar reisa nýggjar spurningar. Spurningarnir eru í løtuni fleiri enn nakrantíð. Tað hevur tí stórar samfelagsligar avleiðingar við sær, hvørjar loysnir verða valdar. Eitt vísindaligt íkast til tað almenna og politiska orðaskiftið er tí av sera stórum týdningi. Tað er alneyðugt hjá okkum at vinna vísindaligan førleika á hesum øki, so vit eisini kunnu koma upp í part, tá fremstu serfrøðingar greina sundur fiskivinnupolitiskar og búskaparligar spurningar. Verkætlanin hjá Jens Helga Toftum, ið kemur at taka eini 2-3 ár, kemur sostatt ikki straks við svari uppá dagsins trupulleikar, men við verkætlanini skuldi borið til at drigið saman vitan og bygt upp ein førleika, ið ger samfelagið betur fyri at svara teimum spurningum, sum fara at reisa seg frammanfyri okkum í komandi tíðum.

Fróðskaparsetur Føroya er Sjóvinnubankanum takksamt fyri hetta átak, sum vónandi fer at eydnast væl og ynskir Jens Helga Toftum góða eydnu, vilja og kreativitet í granskingarverki hansara. Fyri setrið er tað eisini sera heppið, at starv hansara byrjar sama dag, sum setrið fer undir samfelagsligar útbúgvingar.

John Browne

Constantine S. Nicandros

Larry Farmer

Ian Strecker

Frálandastevnan Offshore Europe sett í Aberdeen í næsta mánaði

Altjóða frálandastevnan viðvíkjandi oljuvinnu, Offshore Europe 93, hin ellivta í røðini, verður hildin í Aberdeen í døgunum 6.-10. september. Á seinastu ráðstevnuni, í 1991, vóru um 80 føroyingar við.

ABERDEEN
23. august (Diml.)

Í Aberdeen leggja tey seinastu hond á fyrireikingarnar til altjóðaligu stóru olju- og gassstevnuna, ið hildin verður annaðhvørt ár. Býurin hevur leingi verið kallaður »Oljuhøvuðsstaður Europa«, og hesum hevur eingin funnist at. Ýti í flestu førum er Aberdeen fremsti oljudepil í heimspartinum, bæði viðvíkjandi vinnuni sjálvari og øllum tí, sum uppi í henni hongur, so sum rannsóknir, tænastur, útbúgvingar og annað mangt.

Heitið stevnunnar hesaferð er »Handfara broytingum í einum nýggjum tíðarskeiði«. Og á stevnuni verða 1500 virki og felagsskapir úr 18 londum, ið fara at sýna fram nýggjastu tøknifrøðina í sambandi við oljuvinnu – í víðastu merking.

Robert E. Irelan

Stórur áhugi

Áhugin fyri framsýningunum og ráðstevnuni, hildnar í Aberdeen Exhibition & Conference Centre annað hvørt ár, hevur verið ovurstórur alla tíðina. Til dømis vóru í 1991, á tiggjundu Offshore Europe-stevnuni, ikki færri enn 30.000 fólk úr 62 londum komin saman.

Teirra millum vóru um 80 føroyingar, sum kunnaðu seg við ýmisk viðurskifti oljuvinnuni viðvíkjandi. Men tíverri er higartil lítið spurst burtur úr, ikki minst orsakað av politiskum fjanti. Og hetta hevur tíverri verið støðan seinastu 20-25 árini, tá ið orðaskiftið um møguligar vinnur í ella í sambandi við oljuvinnuna á fyrsta sinni tók seg upp í almenna orðaskiftinum í Føroyum, sum júst tá og árini aftaná óivað kundu fingið væl burtur úr onkrum slag av luttøku í hesi vinnu.

Nú er kanska ov seint, tí áhugi stóru oljufelaganna tykist nú meira vendur móti vegis Russlandi, øðrum pørtum av fyrrverandi Sovjetsamveldinum og aðrastaðni. – Einki er tó at ivast í, at enn eru møguleikar hjá føroyingum at fáa okkurt burtur úr.

Nýtt tíðarskeið

Sum heitið stevnunnar bendir á, so fer høvuðsevnið hesaferð at snúgva seg mest um tær broytingar, sum verða innan oljuvinnuna í síni heild á gáttini til 21. øld. Á ráðstevnuni fara luttakarar, í stóran mun slík, sum taka avgerðir, at skifta orð um broytingar og nýgerðir í oljuvinnuni um allan heim. Umboð verða fyri leitingar- og borifeløg, verkfrøðingafeløg, byggifeløg, ráðgevingarfeløg, tænastufeløg og fyritøkur, ið framleiða útgerð til oljuvinnuna og onnur.

Teir fimm dagarnar, stevnan varir, verða hildnir 120 fyrilestrar um ýmisk evni í sambandi við olkjuvinnuna, so sum gagnnýting, menning av oljuøkjunum, flutning, viðlíkahald, trygd og umhvørvi. Millum fyrilestrarhaldararnar kunnu nevnast John Browne, stjóri í BP, Constantine S. Nicandros, forseti í Conoco-oljufelagnum, Larry Farmer, stjóri í Brown & Root Marine, og Ian Strecker, varaformaður í Schlumberger- felagnum.

»Serligur dentur verður lagdur á at greina og leggja til rættis nýggja tíðarskeiðið norðsjóvaroljuni viðvíkjandi, hvussu hon kann mennast og setast í størri altjóða høpi; gagnnýtingin gerst torførari og avbjóðingarnar eru størri enn áður,« sigur formaðurin í fyrireikingarnevndini til Offshore Europe 93, Robert E. Irelan.

jt.

Stortingsvalget i Norge

Konsulent Jens P. Petersen, Ringsted, vurderer her den politiske udvikling i vort nordiske broderland op til Stortingsvalget d. 15. september og partiernes muligheder for indflydelse i det nye Storting, ikke mindst på baggrund af den løbende og skarpe debat om Norge i det nye Europa.

Der er liv og røre i byer og bygder over hele Norges land i disse uger. Debatten skyldes Stortingsvalget og føres i en mere urban tone end i mange andre lande, herunder Danmark. Det er problemerne, der deler vælgerne, ligefra EF-drøftelsen, over distriktspolitikken, nord-syd problematikken, samarbejdet udenrigs- og forsvarsmæssig, kvotetildelingen til fiskeriet m.m. Personstridighederne er dæmpet ned, selv om regeringslederen Gro Harlem Brundtland også er et emne på møderne og i medierne, fordi hun indtager en dominerende rolle på alle sagsområder.

Den norske valgordning adskiller sig fra bl.a. den danske derved, at stemmetallene i de enkelte fylker (amter) endegyldigt afgør mandattildelingen. Fuldstændig matematisk retfærdighed ydes således ikke, også fordi spærregrænsen er 4%. Man har dog forud for sidste valg øget medlemstallet i Stortinget gennem ordningen med 8 såkaldte udjævningsmandater, som tildeles partierne, hvis de i fylkerne ikke opnår en blot nogenlunde retfærdighed mandatmæssigt. Men ligeligheden er ikke opnået og yderligere ca. 10 udjævningsmandater kan alene gøre Stortinget til et fuldgyldigt repræsentativt organ udtra landsstemmetallet.

I det gamle Storting er det ikke muligt at skabe baggrund for et regeringsflertal, og Gro Harlem Brundtland er derfor chef for en mindretalsregering. De to yderfløje i norsk politik – Socialistisk Venstreparti og Fremskridtspartiet – giver med sine 39 mandater en umulig situation under regeringsforhandlinger, og ingen af de borgerlige partier er indstillet på et samarbejde, fordi de erfaringsmæssigt og med rette også i 1993 opfatter Arbejderpartiet som et parti, der ikke giver ved dørene, og som opfatter sig selv som den ledende faktor i alle nationale anliggender.

Det betyder vanskeligheder i forhold til andre, næsten automatisk, og gør andre til politisk mindreværdige med påfølgende fordømmelse i vælgerbefolkningen, såfremt en koalition indgås. Der ventes heller ikke forskydninger nu, der peger på regeringssamarbejde. Arbejderpartiet, Højre, Kr. Folkeparti, Senterpartiet, Fremskridtspartiet og Soc. Venstreparti vil ikke bevæge sig meget i forhold til hinanden. De største forskydninger vil ses hos Senterpartiet, der antagelig vinder 7-8 mandater og Fremskridtspartiet, der vil tabe 5-6 mandater –, hvis meningsmålingerne taler sandt. Senterpartiet vinder på dets EF-modstand og samler de norske bønder og fiskere i større tal end nogensinde samt gør stort indhug i byerne, fordi dets leder Anne-Enger Landstein har en personlig profil ved sit udseende og sin intelligens, der giver bonus. Fremskridtspartiet taber på grund af indre uenighed, fordi det befolkes af chanceryttere uden politisk tæft.

Det er iøvrigt kvinderne, der har en rollebesiddelse, som ikke ses i andre lande – det viser f.eks. halvdelen af regeringen, som er kvinder og foruden Gro Harlem Brundtland og Anne-Enger Landstein, har Højre en stærk leder i Kaci Kullmann Five. Personligheder i norsk politik ses tydeligst i Arbejderpartiets rækker, hvorfra mange internationale skikkelser kommer. I dag er den fremmeste af disse foruden statsministeren, FN mægleren i Jugoslavien, Thorvald Stoltenberg, og en af de to ventes at blive kommende generalsekretær i FN. De fortsætter en international indsats efter Tryggve Lie, Halvard Lange m.fl.

Den politiske outsider ved valget er Venstre, det gamle indflydelsesrige parti helt tilbage fra Unionstiden og indtil EF-debatten først i 70erne gav det nådestødet. Det har nu i 20 år været væk fra Stortinget, men har mange valgt til kommunale poster og ligger under de 4%. Det kan komme i Stortinget lidt ad bagvejen, idet den eneste, der har været valgt hidtil som løsgænger, den tidligere amtmand i Finnmarks fylke Anders Aune ikke genopstiller, og med 9000 vælgere bag sig anbefaler Venstres kandidater i det yderste nord. Derved kan Venstre måske komme på Stortinget uden at nå 4%, idet et af de 4 fylkesmandater ved direkte valg højt i nord baner vej.

*

Norge har et stabilt politisk samarbejdsmønster at udvikle samfundet udfra, og de 165 repræsentanter på Kong Oskars Stortingshus midt i Oslo (på Løvebakken) har indtil nu gjort det godt. Fundamentet hjemme i staden, i bygder og på fjeldet er et grundlag så stærkt at skred i venstre- eller højreretning er utænkeligt.

Stortinget er iøvrigt uopløseligt og sidder i en fast 4-årig periode, hvilket giver stor politisk stabilitet.

*

Der skrives bestandigt politisk historie fra Lindesnes til Nordkap på erfaringerne helt fra Eidsvolldagene i 1814 over Unionstiden og okkupationsårene til den nære fortids Norge med international samhørighed og forpligtelse og et nationalt ansvar, der taler udad og som andre kan lære af.

»Tro – indtil Dovre falder« var løftet, da Eidsvollmændende dannede kæde d. 17. maj 1814, og da Stortingsmedlemmerne på Elverum folkehøjskole d. 9. april 1940 gentog dette i en sørgelig atmosfære med Kongen og Kronprinsen som deltagere. Det er den samme troskab og det samme løfte, der i dag lever dybt i folkesjælen, og som det nye Storting fra 1. oktober vil hente sit kald fra.

Stortinget

Færri arbeiðspláss í frálandavinnuni

Hóast bretska frálandavinnan framvegis er í menning, ber nýggj og munabetri tøknifrøði við sær, at talið á arbeiðsplássum á oljuboripallum fer at minka við 5.000 fram til aldarskiftið.

ABERDEEN
25. august (Diml.)

Frásøgn viðvíkjandi útlitunum í sambandi við olju- og gassframleiðsluna í Norðsjónum og í Aberdeen-økinum varð almannakunngjørd seinastu viku. Henda frásøgn, ið ber heitið *The 1993 Oil and Gass Prospects*, lýsir støðu vinnunnar nú og metir um framtíðarútlitini, sum í síni heild eru stak góð, men sum fara at kosta nøkur túsund arbeiðspláss í oljuvinnuni.

Frásøgnin gevur eina mynd av búnum, framkomnum og sera nógv tøknifrøðiliga merktum ídnaði, sum røkkur fleiri ár inn í framtíðina, hóast hetta lutvíst er treytað av nýggjum økjum, serliga vestan fyri Hetland ella millum Hetlands og Føroya. Tí har meta serfrøðingar, at stórar oljukeldur eru.

Tøknifrøði

Í nógv ár hevur verið talað og skrivað um ómenniskjansliga baksíð, tað er at arbeiða á oljuboripøllum, men so við og við hava teir funnið fram til og framleitt tøknifrøði, ið ger arbeiðið lættari – og samstundis »sparir« arbeiðspláss.

So statt verður mett, at fleiri túsund arbeiðspláss hvørva í einum ídnaði, sum framvegis er í menning, og tað verður tøknifrøðin, ið sett verður í staðin. – Hetta er tað sama, sum er hent – og hendir – innan alla ídnaðarframleiðslu, eisini til dømis fiskivinnuna hjá føroyingum.

Tølini, ið júst eru almannakunngjørd, vísa bratta minking av arbeiðsplássum á øllum økjum innan oljuídnaðin, men serliga í frálandavinnuni, t.e. á boripøllunum. Um 1000 arbeiðspláss ruku seinasta ár, og 5000 fleiri fara helst í komandi árum.

Í løtuni arbeiða um 51.000 í vinnuni, men hetta tal fer at minka niður í 45-46 túsund um aldarskiftið, hóast olju- og gassframleiðslan ikki fer at minka.

Lønandi vinna

Tað eru ótrúligar peninganøgdir í oljuvinnuni. Hvønn dag verða GBP 16 miljónir, t.e. um 200 miljónir krónur, pumpaðar í bretsku frálandavinnuna, og staturin kraddar sær um GBP 4, t.e. 45 miljónir, hvønn dag úr hesi vinnu. Og tað hóast áhaldandi lágar oljuprísir, sigur stjórin í fíggjarstýring oljuvinnunnar, Howard Fisher.

Menningin kostar, leggur hann aftrat, og vísir á at meðalstøddin á nýggju økjunum er minkað, hóast kanningar BPs millum Hetlands og Føroya benda á, at tað møtsetta kann henda, og »risaøki framvegis eru har úti,« sum hann tekur til.

Fisher leggur tó dent á, at vinnan er í menning og broyting, og at hetta fer at bera í sær alsamt færri arbeiðspláss. Hetta heldur hann ikki vera nakað ræðuligt, tí tað slepst ikki undan tí, skal vinnan kasta nóg mikið av sær, so fólk mugu taka nýggju avbjóðingarnar við áliti og í treysti.

Her verður bent á, at kanska um 100 nýggj olju- og gassøki fara undir framleiðslu fram til 2011. Um helvt av nýggju økjunum fara helst í gongd innan komandi 10 árini, og hetta fer at seta uppaftur nýggj met í hesa framleiðslu Bretlands miðskeiðis og í seinnu helvt av 90-árunum.

jt.

Grampian Oil Related Employment 1993

Activity	Comprises	Total employed	Onshore	Offshore
Oil/Gas operators	Oil exploration and production companies	11300	6800	4500
Other Exploration	Drilling, mud supply, seismic, diving	9600	4000	5600
Engineering	Module construction, oil tools, equipment manufacture	7400	4000	3400
Construction	Hook up, labour hire, platform maintenance	10500	2900	7600
Distribution	Wholesale distribution, tool rental	2300	1500	800
Catering	Catering contractors	2200	600	1600
Sea Transport	Supply boat operators	1000	1000	
Air Transport	Helicopter operators	1300	1200	100
Transport support	Freight handlers, base support	1300	1300	
Business and professional	Wide range of professional employment agencies, consultants, inspection and testing	4400	3600	800
Others	Chemicals, clothing, medical, miscellaneous	200	100	100
TOTAL		**51500**	**27000**	**24500**

Hagtøl í sambandi við oljuvinnuna í Aberdeenøkinum